Fair Play Bygg
NORGE

Byggebransjens
Uropatrulje

Årsrapport

2024

www.uropatruljen.no

Innholdsfortegnelse

Strategiplan	03
Innledning	04-05
Kriminalitetsbildet	06-07
Tall fra 2024	08-10
Geografisk fordeling	11
Mediesaker	12-14
Nettverk fra Sverige	15
Forebyggende arbeid	16
Eierorganisasjonene	17
Styringsgruppen og valgkomiteen	18
Våre støttespillere og sponsorer	19

Strategiplan

«**Vårt hovedmål er å bekjempe arbeidskriminalitet og å jobbe for en seriøs byggebransje med like konkurransevilkår**» **het det i dokumentet som styringsgruppen tidlig fikk på plass.**

Satsingsområder:

1. Avekke og synliggjøre omfang

Eksempel: -Løpende oppfølging av tips og henvendelser

2. Forebyggende arbeid

Eksempel: -Påvirke kjøper/oppdragsgiver, privat og offentlig, påvirkning av politikere

3. .Langsiktige mål

Eksempel:

-Fremstå som en seriøs samarbeidspartner for offentlige kontrollmyndigheter.
-Hovedregelen bør være at bedrifter som tar rekrutteringsansvar skal prioriteres ved offentlige anskaffelser

Innledning

I 2024 feiret Byggebransjens uropatrulje 10-årsjubileum.
Siden 2014 har vi nå fått sju søsterprosjekt under paraplyen Fair Play Bygg Norge. Siste skudd på stammen er Fair Play Møre og Romsdal, som ble stiftet helt mot slutten av året.

I denne anledning ble landsmøtet i Fair play Bygg Norge lagt til Trondheim, der vi hadde nesten 150 deltakere på vår konferanse om arbeidslivskriminalitet.

Uropatruljen kartlegger selskaper i Trøndelag, undersøker foretak i offentlige registre og bruker tid ute i felten. Mistanke om lovbrudd og kriminell aktivitet rapporteres til offentlige etater eller byggherrer.

Vi har i løpet av 2024 knyttet enda tettere kontakt med både banker, eiendomsmeglere og utdanningsinstitusjoner m.fl. som ønsker informasjon og kunnskap om hvordan arbeidslivskriminaliteten utspiller seg i Trøndelag. Dette inngår som en naturlig del av vårt forebyggende arbeid.

I 2024 sendte Fair Play-prosjektene tilsammen nesten 1000 tips om arbeidslivskriminalitet. Uropatruljens tips utgjorde 301 av disse.

Bygg- og anleggsbransjen opplevde i fjor en betydelig aktivitetsnedgang, med en samlet reduksjon på 2,9 prosent sammenlignet med 2023. Innen oppføring av bygninger var nedgangen markant, med hele 7,2 prosent.

Nedgangen har ført til en økning i antall konkurser, og det forventes at toppen enda ikke er nådd. På tross av dette ser bransjen også vekstmuligheter, spesielt knyttet til økte krav om bærekraftige bygg og mulige endringer gjennom EUs bygningsdirektiv.

Av antall konkurser totalt, utgjør bygg og anlegg 29,17 % i 2024.
Det ble registrert 1318 nye foretak innen bygg og anlegg i 4. kvartal 2024. Det er det laveste antallet i 4. kvartal siden 2008 (Tall fra SSB).

Tallene for 2024 fra Trøndelag tingrett viser følgende:

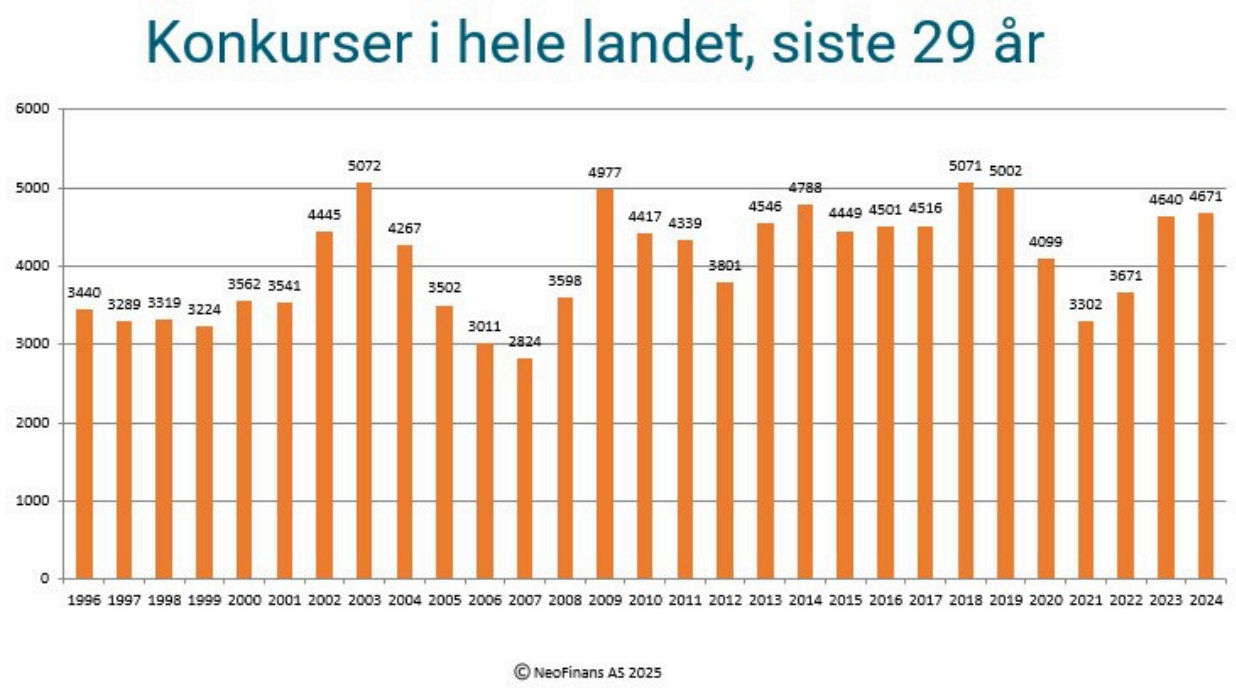
- **Antall konkurser: 331**
- **Antall konkurskarantener: 25**

-Det betyr at det ble ilagt karantener i hver 13. konkurs, dvs. i 7,6 % av konkursene. Det er en god økning fra 2023.

Ifølge Virke utgjør økonomisk kriminalitet minst 170 milliarder kroner i året. Konkurskriminalitet utgjør trolig halvparten av dette.

Aktører vi har sendt varsel om i 2024 kan historisk sett knyttes til minst 150 konkurser.

Få faktisk blir dømt for konkurskriminalitet, og de siste årene har politiet henlagt ca. 60% av de sakene som anmeldes.

Fair Play Bygg NORGE

Kriminalitetsbildet

I 2024 sendte Byggebransjens uropatrulje 301 varsler til ulike offentlige etater og byggherrer.

En del ting går igjen:

- **Lønnstyveri, 28 saker**
- **Økonomisk kriminalitet, 77 saker**
- **Sosial dumping, 34 saker**
- **HMS-avvik, 81 saker**
- **Ulovlig elektrikerarbeid, 29 saker**
- **Dokumentfalsk, 20 saker**

PS! Flere lovbrudd inngår ofte i en og samme sak.

Tips til eltilsynet om ulovlig elektrikerarbeid har ligget jevnt på mellom 20-30 pr. år de siste årene. Også i 2024 opplevde vi samarbeidet med det lokale eltilsynet som svært positivt, der vi ser at våre tips prioriteres høyt og følges opp med tilsyn.

Lønnstyveri og svært mangelfullt fokus på helse, miljø og sikkerhet er utbredt blant de kriminelle aktørene vi mottar tips om.
I nesten 30 av de varslene vi sendte i 2024 mener vi det var grunn til å mistenke lønnstyveri.
I politiets lokale trusselvurdering kommer det fram at de ser en økning i lønnstyverier, og at dette er en av flere metoder som benyttes for å utnytte sårbar utenlandsk arbeidskraft.

Likevel kan vi ikke se at politiet har klart å prioritere hverken lønnstyveri eller andre saker knyttet til arbeidslivskriminalitet i særlig grad.

58 prosent av Uropatruljens tips i 2024 omhandler privatmarkedet, der privatpersoner eller private utbyggere står som byggherrer/bestiller av oppdrag. Kriminelle aktører er svært aktive i privatmarkedet.

Vi opprettet 301 saker i 2024, fordelt på 228 navngitte aktører, samt en del ukjente.
Vi vurderer 89 av disse aktørene som kriminelle, der formålet er profitt, til enhver pris.
Av disse 89 kriminelle, er 23 nå slått konkurs, oppløst eller slettet.
Dette er aktører vi har hatt i kikkerten siden oppstarten vår i 2014.

Tall fra Arbeidstilsynet i perioden 2014-2024 viser følgende:
25 av de 89 bedriftene er stanset av Arbeidstilsynet 46 ganger.
•15 av dem har fått tilsammen 22 overtredelsesgebyr
•26 bedrifter har fått tilsammen 43 tvangsmulkt
•34 av disse kriminelle bedriftene hadde betalingsanmerkninger på tilsammen over 55 millioner kroner.
•19 av dem hadde tvangspant på tilsammen over 15 millioner kroner mot seg.

Flere av disse kriminelle aktørene opererer uten ansatte på papiret, selv om de åpenbart har folk som jobber for seg ute på byggeplassene. Mange av disse jobber svart, og flere er i Norge uten arbeids- og oppholdstillatelse.

Likevel ser vi at tvangsmulkt og OTG fra Arbeidstilsynet i liten grad rammer de kriminelle aktørene der ute. I perioden 2014-2024 ble svært få av de kriminelle aktørene i den trønderske byggebransjen ilagt tvangsmulkt eller overtredelsesgebyr.
Svakheten i systemet er at de følger bedriftene i stedet aktørene.

Da regjeringen innførte økte bøtesatser i Arbeidstilsynet, var formålet å ramme kriminelle aktører hardere. Fasit viser at det i stor grad er seriøse bedrifter som sitter igjen med regninga.

Arbeids- og inkluderingsminister Tonje Brenna (Ap) ønsker å øke bøtenivået for arbeidslivskriminalitet kraftig. *Foto: Heiko Junge / NTB*

Regjeringen vil slå hardere ned på arbeidslivskriminalitet

Regjeringen ønsker å bekjempe useriøsitet og arbeidsmiljøkriminalitet i næringslivet. Nå vil de heve bøtenivået kraftig.

NTB

Vi har fått innsyn i alle saker med overtredelsesgebyr og tvangsmulkt hos Arbeidstilsynet i perioden 2014-2024. Totalt ble dette 3383 saker. Minuset er at vi ikke fikk innsyn i sakene som omhandler enkeltpersonsforetak. Mange kriminelle aktører opererer via ENK.

Uropatruljen har siden oppstart i 2014 registrert nesten 1500 aktører (ENK og AS). Mot disse har det i perioden frem til 2024 blitt gitt OTG i 159 saker, og tvangsmulkt i 87 saker.
Til sammen ble det fra 2014-2024 gitt OTG og/eller tvangsmulkt mot 246 av "våre" aktører.

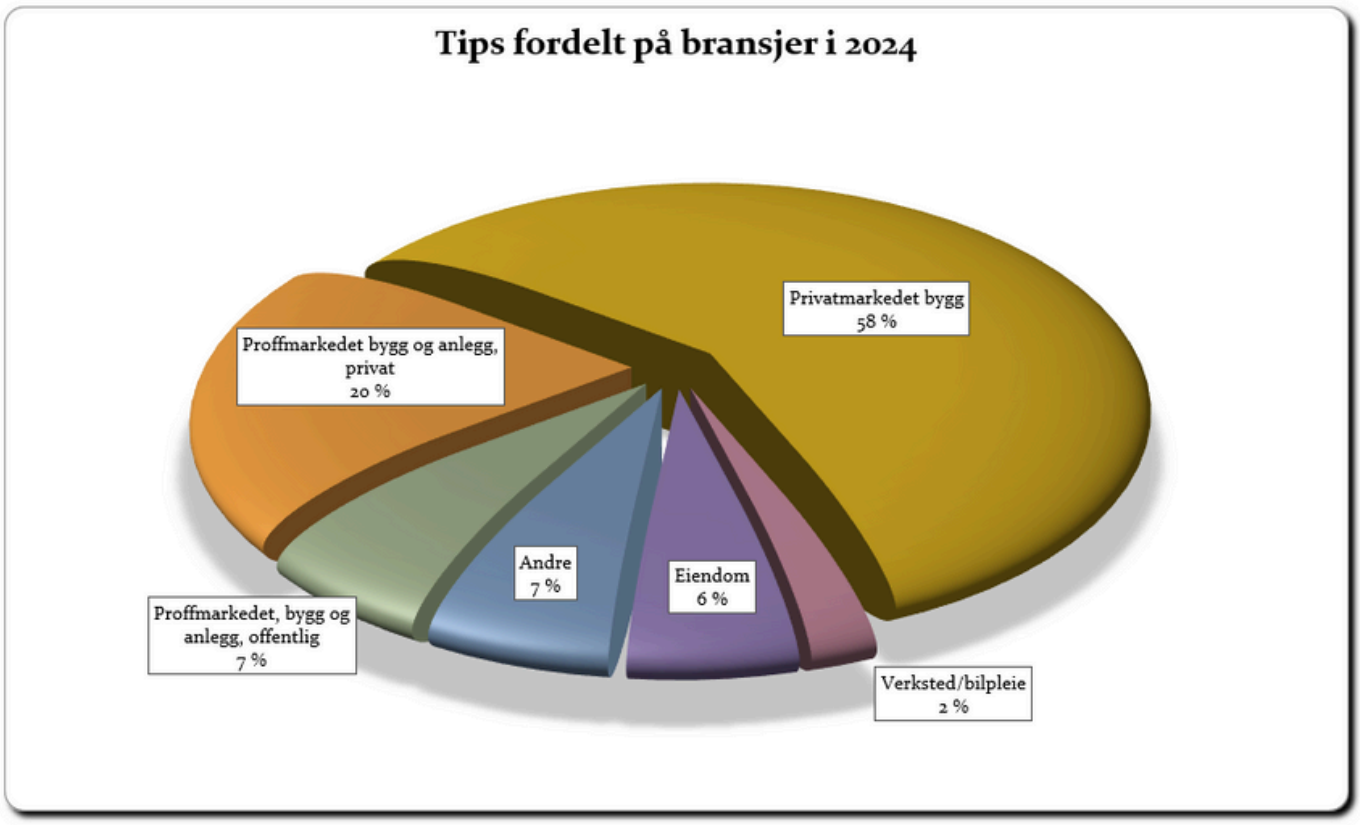
Mange av disse er slått konkurs eller satt under hardt økonomisk press.
Men – det vi ser, er at aktørene driver videre i andre selskaper, og at disse i mye mindre grad enn seriøse bedrifter faktisk betaler sine OTG-er og tvangsmulkter.

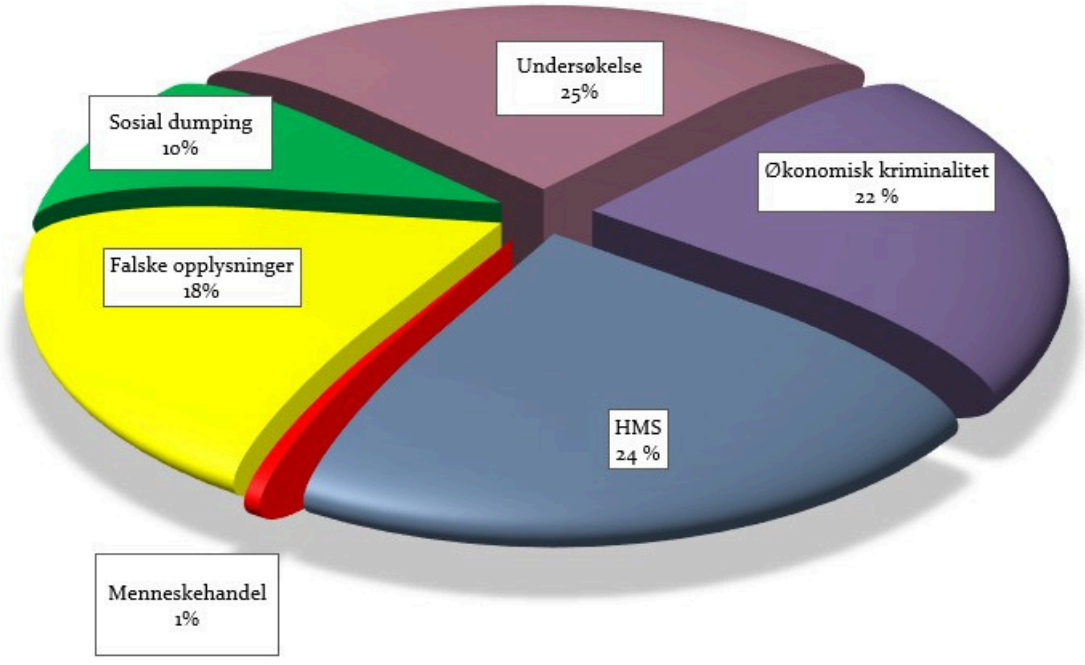
Kunnskapsbasert arbeid krever samhandling. Det er problematisk for etatene våre når regelverket rundt deling av informasjon fungerer som i dag.
Nasjonalt Tverretatlig Analyse og Etterretningssenter (NTAES) sitter på detaljert kunnskap om trusselaktørene i arbeidslivet, men har ikke lov til å dele detaljer om disse med de ulike a-krimetatene.

Vi har nå avtalt med Arbeidstilsynet at vi skal dele vår liste over trusselaktører med dem. Så får vi håpe at dette kan bidra til at kriminelle aktører i større grad rammes av OTG og tvangsmulkt i tiden som kommer.

Tall fra saker i 2024

Bransjefordeling, 2024

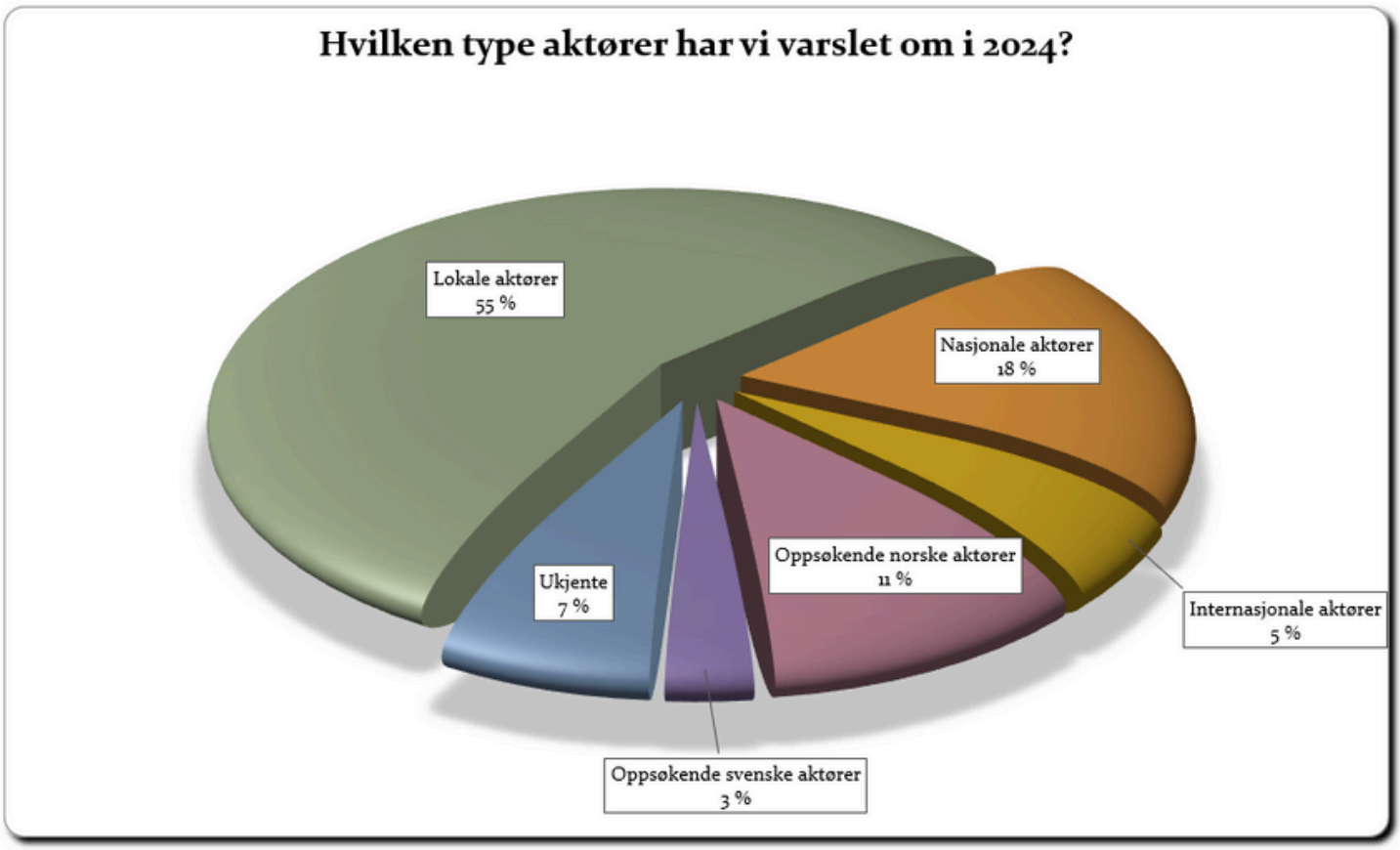

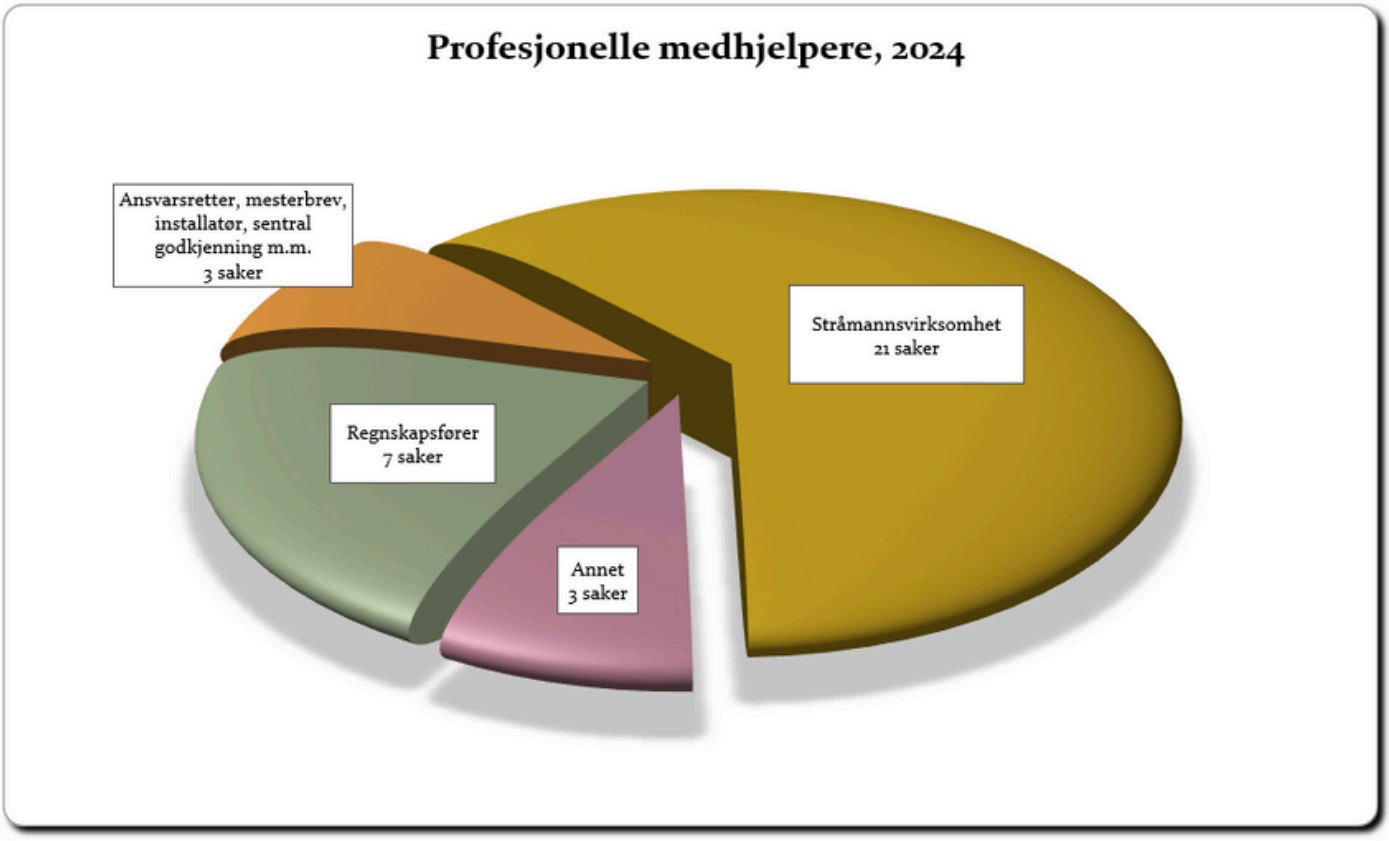
Hovedkategorier, 2024

Fair Play Bygg
NORGE

A J Vask & Maling
• Fasadevask
• Fasade impregnering
• Tak impregnering
• Takvask
• Vindusvsk
• Vask av terasser
• Rens av stein
• Betongvask
• Husmaling
• Tømmerarbeid
• Snekkerarbeid
• Oppussing
• Takarbeid
• Betongarbeid
• Belegningsstein
• Terrasseforny ing
• Hagearbeid
• Trefelling
FØR
ETTER
FØR
ETTER
FØR
ETTER
30% RABATT PÅ ALLE TJENESTER
GRATIS BEFARING
Ring nå: 973 41 887
Vi holder på i nabolaget!

Hvilken type aktører har vi varslet om i 2024?
Lokale aktører 55 %
Nasjonale aktører 18 %
Internasjonale aktører 5 %
Oppsøkende norske aktører 11 %
Oppsøkende svenske aktører 3 %
Ukjente 7 %

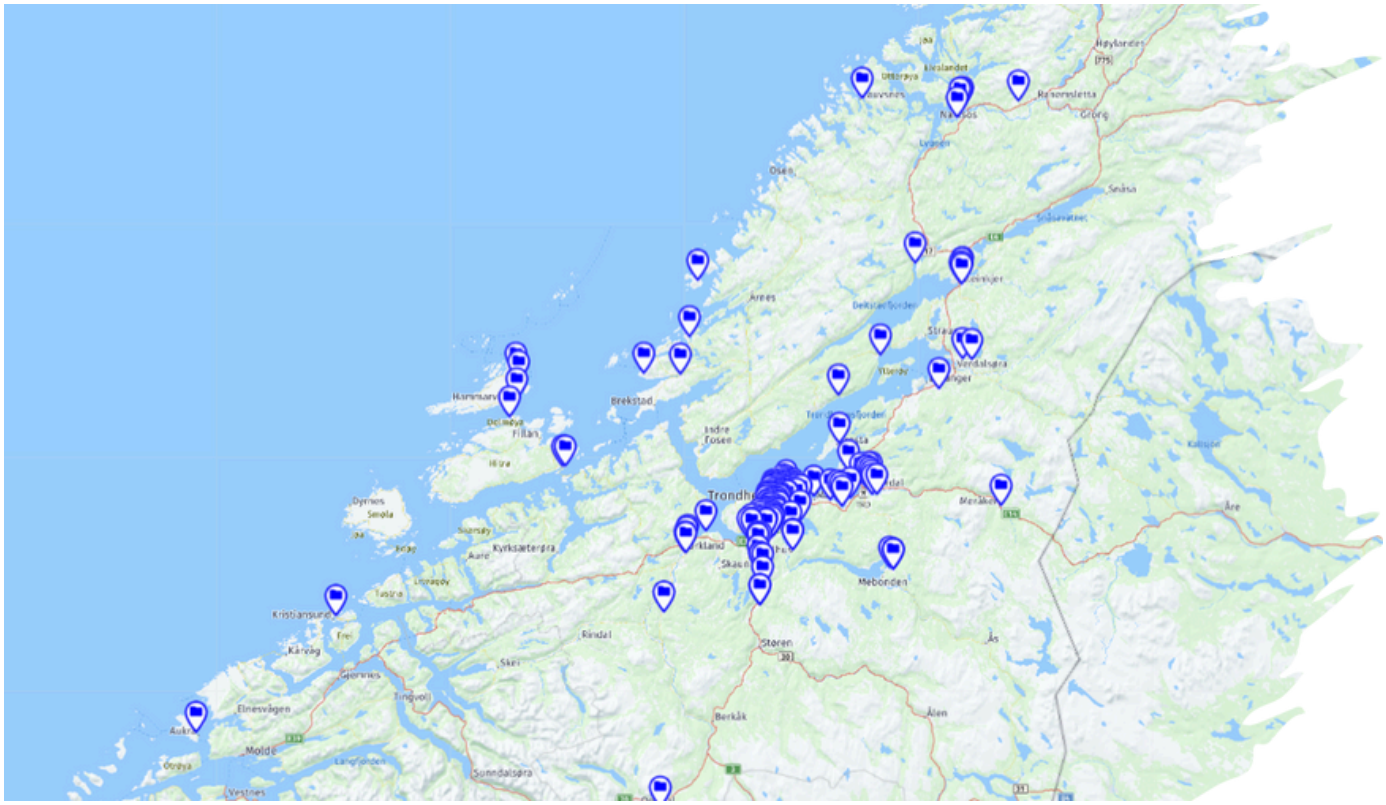
Profesjonelle medhjelpere, 2024

Geografisk fordeling

Flertallet av våre 301 saker i fjor er knyttet til områdene rundt de største byene/tettstedene i Trøndelag.

Med geografien vår er vi helt avhengige av tips fra publikum. I tillegg til anonyme tips gjennom vår hjemmeside får vi mange gode tips fra både arbeidsgivere, arbeidstakere og fagforeninger.

For oppfølging av tips har vi i flere år nå engasjert to pensjonister fra Arbeidstilsynet for å avlaste prosjektleder. Deres lokalkunnskap og erfaring har gitt oss en ekstra dimensjon.

Mediesaker 24

Som del av vårt mål om å synliggjøre omfanget av arbeidslivskriminalitet i Trøndelag er vi avhengige av oppslag i media.
I I et forsøk på å bli bedre på synlighet i media, har vi engasjert journalist Stein Lorentzen for å bistå i forbindelse med kronikker og kvalitetssikring av våre mediesaker.
Stein har lang fartstid som journalist bl.a. i NRK Troms og NRK Trøndelag.
I travle perioder har også han bistått med oppfølging av tips ute i felten.
Her er et utvalg overskrifter fra året som har gått:

Politiet prioriterer jakten på konkurskriminalitet

De siste fem årene har politiet mottatt 365 anmeldelser for konkurssaker, men begrensede ressurser fører til at mange blir henlagt.

BYGGMESTEREN.AS

- En oppsøkende svindler er dømt. Men det er mange igjen der ute - Byggmesteren

Fair Play Bygg
NORGE

DAGSAVISEN.NO

Kriminelle herjer fritt

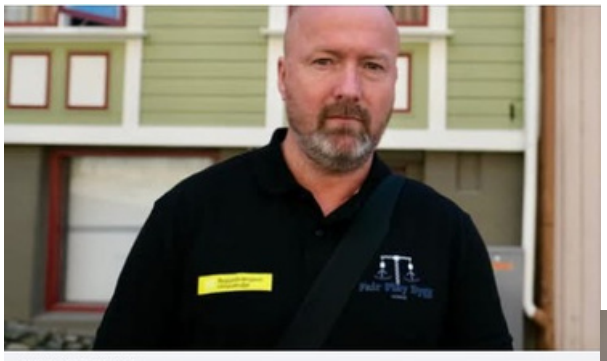
Mens regjeringene utreder, herjer et tusentall kriminelle i byggebransjen. Seriøse aktører...

BYGG.NO

Forskere: Kriminell omsetning for titalls milliarder i byggebransjen

Minst 10 prosent av omsetningen i byggebransjen er kriminell virksomhet, anslår forsker...

BYGGMESTEREN.AS

- En oppsøkende svindler er dømt. Men det er mange igjen der ute - Byggmesteren

MN24.NO

Byggfirma forsvant etter millionkrav: – Jeg bare gråt da jeg snakket om saken

FRØYA: Privatkunder og leverandører kan ha tapt millioner på det trønderske byggefirma...

NEMITEK.NO

Monterte varmepumper ulovlig – leverandøren legger seg flat

De valgte varmepumpemontøren som de fikk tips om i butikken. Men montøren var ikke...

MN24.NO

Valgte billigste maler. Det endte med bot og stans

Arbeidstilsynet, Skatteetaten og Nav slo til samtidig etter tips om arbeidet ved et sameie...

MN24.NO

Da tipset kom, hev verneombudet seg i bilen

Arbeidstilsynet og regionalt verneombud aksjonerte umiddelbart da de ble tipset om ulo...

Nettverk fra Sverige

De siste par årene er det flere aktører med kriminell bakgrunn som har etablert seg med bedrifter innen byggebransjen i Trondheim.
En fellesnevner er at de kommer fra Malmøområdet, som jo er kjent for sine utfordringer med denne typen aktører.

I Trondheim har vi registrert saker på disse der det begås ulike former for kriminalitet, inkl. kredittsvindel, lønnstyveri/sosial dumping og narkotikakriminalitet.

Bedriftene opererer i privatmarkedet via kunder de skaffer seg via plattformer som Mitt Anbud og Anbudstorget.

Fra restauranter og cateringselskap har vi kartlagt en svindelmetode, der disse aktørene har spist på restauranter og bestilt cateringmat uten å gjøre opp for seg.
Fakturaene ble ikke betalt, og det viste seg svært vanskelig å komme i kontakt med de rette vedkommende i etterkant.
Til sammen tapte disse restaurantene og cateringselskapene flere hundre tusen kroner på svindelen.

I en annen av sakene ble det tatt ut en rekke varmepumper på kreditten til et av disse nyopprettede selskapene. Faktura ble aldri betalt, og varmepumpene ble solgt på ulike digitale markedsplasser.

Våre observasjoner samsvarer godt med politiets, siden det i politiets lokale trusselvurdering slås fast at flere svenske nettverk har hatt forbindelser til Trøndelag de siste årene, ofte i samarbeid med lokale kriminelle aktører og miljøer.

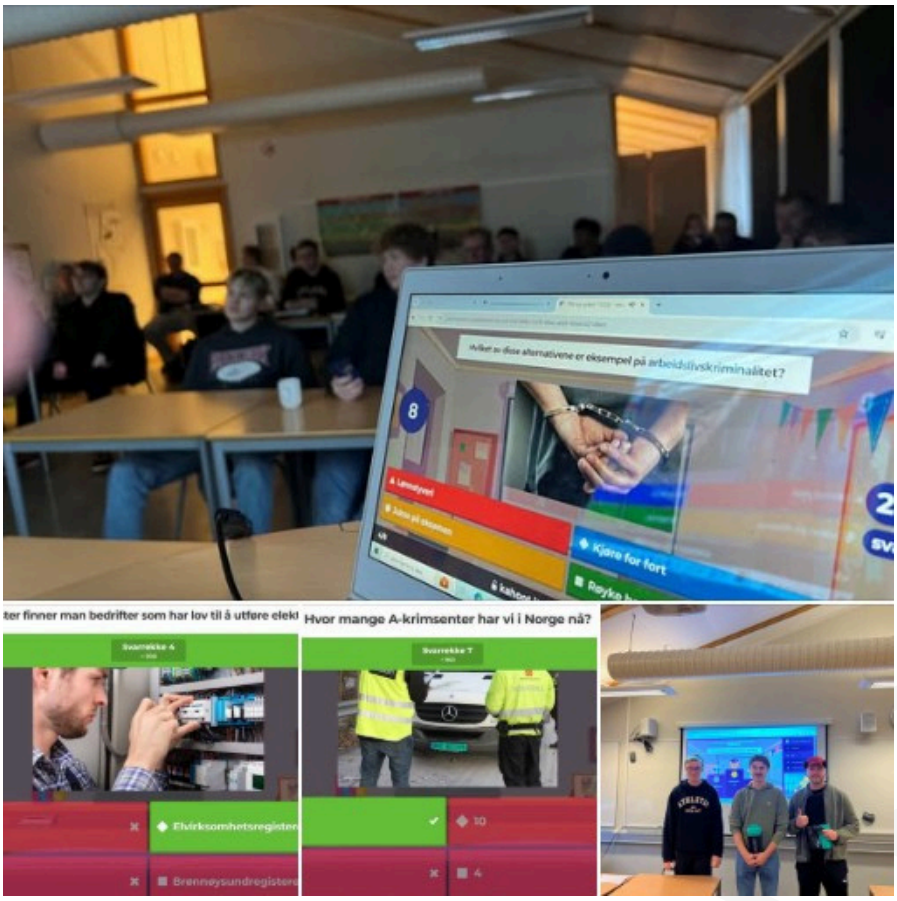

Forebyggende arbeid

Også i 2024 har vi gjennomført en rekke besøk hos lærlinger i bedrifter, eller skolebesøk i byggfagklasser.

På disse besøkene får lærlinger og elever innsyn i hva som ligger i begrepet arbeidslivskriminalitet, og hvordan de selv kan identifisere dette i sin nærhet. Gjennom året har fortsatt det gode samarbeidet med Skatteetaten, som deltar gjennom sitt opplegg kalt Spleiselaget.

Alle besøkene avsluttes med en konkurranse i Kahoot, for å se hvem som har fulgt best med underveis. Noen av våre sponsorer har bidratt med meget flotte premier, så det har ikke stått på innsatsen.

Eierorganisasjonene

Byggebransjens uropatrulje er et to-partssamarbeid mellom arbeidsgiver- og arbeidstakersiden i den trønderske byggebransjen.

Arbeidsgiversiden

- Håndverkerforeningen i Trondheim
- Rørentrepenørene i Norge-Trøndelag
- Trondhjems Byggmesterlaug
- Trondheim Malermesterlaug
- Nord-Trøndelag Murmesterforening
- Trondheim kobber- og blikkenslagerlaug
- Takforum
- NHO Elektro Trøndelag
- EBA Trøndelag
- Nord-Trøndelag Maler og Byggtapetsererlaug

Arbeidstakersiden

- Fellesforbundet, avd 762: Byggfag Trondheimr
- Fellesforbundet, avd 768: Betong, stillas og anlegg
- Fellesforbundet, avd 764: Malernes forening
- Fellesforbundet - Avdeling 12
- Fellesforbundet - Avdeling 28
- Elektroarbeidernes fagforening Trøndelag
- Heismontørenes Fagforening
- Fellesforbundet avd. 146
- Fellesforbundet avd. 108

Fair Play Bygg NORGE

Styringsgruppen og valgkomiteen

Styringsgruppen, som velges av eierorganisasjonene på årsmøtet, bestod i 2024 av følgende:

- Andre Bakeng, Styreleder, NELFO Trøndelag
- Terje Eriksen, Nestleder, Fellesforbundet, avdeling 768
- Robert Sollihaug Styremedlem, Trondhjems Byggmesterlaug
- Kenneth Olderøien, Styremedlem, Fellesforbundet, avdeling 765
- Jan Rune Brovold, Styremedlem, Fellesforbundet, avdeling 764
- Eystein Garberg, Styremedlem, Elektroarbeidernes Fagforening Trøndelag
- Audun Otterstad, Styremedlem, EBA Trøndelag
- Ranka Kvarving, Styremedlem, Håndverkerforeningen i Trondheim
- Ørjan Antonsen, Varamedlem, Fellesforbundets avdeling 762
- Arnt Ove Wold, Varamedlem, Trondheim Kobber- og Blikkenslagerlaug

Valgkomiteen består av disse tre:

- Lisbeth K Schjelde fra Trondheim Kobber- og Blikkenslagerlaug
- Torbjørn Graneggen fra Fellesforbundets avdeling 765
- Robert Nilsen fra Håndverkerforeningen i Trondheim

Økonomiske støttespillere

I tillegg til en grunnfinansiering av prosjektet fra eierorganisasjonene henter vi økonomisk støtte fra håndverksbedrifter, sponsorer og andre.
I 2024 fikk vi økonomiske bidrag fra over 100 håndverksbedrifter og 15 ulike sponsorer.

Håndverksbedriftene bidrar ut fra følgende fordelingsnøkkel:

- 0-9 ansatte: 3 000kr
- 10-20 ansatte: 6 000kr
- Over 20 ansatte: 9 000kr

Listen over støttespillerne våre finner du på vår hjemmeside uropatruljen.no

Ønsker du å bidra til en seriøs byggebransje med like konkurransevilkår kan du støtte Byggebransjens uropatrulje økonomisk. Ta kontakt!

Byggebransjens Uropatrulje
E: vidar@sagmyr.no
T: +47 928 78 722
W: www.uropatruljen.no

2023

